

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Erika Konvalinová

Literární dění v ohlasu denního tisku v roce 1937

Olomouc 2015

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala svědomitě samostatně za pomoci uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 22. dubna 2015

.....

Podpis

Chtěla bych poděkovat vedoucímu práce Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za cenné rady a připomínky.

Anotace

Jméno a příjmení:	Erika Konvalinová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Literární dění v ohlasu denního tisku v roce 1937
Název v angličtině:	Literary events in the daily press in 1937
Anotace práce:	Práce se zabývá literárním děním v roce 1937. Porovnává literární obsah Lidových novin a Rudého práva. Na jednotlivých případech dokazuje vzájemnou odlišnost nebo shodu ve společných tématech pro obě periodika. Práce čtenáře uvádí do historického kontextu médií, kdy vznikaly tiskové domy provázané s politickými stranami.
Klíčová slova:	Lidové noviny – Rudé právo – tiskové domy – literatura – první republika – KSČ – Československo – literární příloha – noviny - tisk

Anotace v angličtině:	<p>The thesis focuses on the literary relations in 1937. A comparison of the literary content of Lidove noviny and Rude pravo will be stated. Each of the discussed cases proves that the themes covered by the mentioned newspapers either differed or showed similarity. The thesis introduces the historical context of media during the time when with certain involvement of political parties newspaper houses were being founded.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>Lidove noviny – Rude pravo – literature – Czechoslovak comunist party – Czechoslovakia – newspaper – literature annex – press – printing houses</p>
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	34 stran
Jazyk práce:	čeština

Obsah

Úvod	5
1 Historický kontext	8
1.1 Vývoj tištěných periodik za první republiky	8
1.2 Legislativní omezení tisku	8
2 Tiskové domy	11
3 Rudé právo	17
3.1 Literatura v Rudém právu	18
4 Lidové noviny	19
4.1 Literatura v Lidových novinách	19
5 Vzájemná komparace literárního obsahu	21
5.1 Leden, únor, březen	21
5.2 Duben, květen, červen	24
5.3 Říjen, listopad, prosinec	29
Závěr	33

Úvod

Bakalářská práce na téma Literární dění v ohlasu denního tisku byla vybrána z několika důvodů. Záměrem autorky práce bylo dozvědět se více o době a tvorbě tehdejších spisovatelů a novinářů. Vycházelo mnoho novin i časopisů, z toho vyplývá velká pluralita názorových směrů, kterými se mohly jednotlivé tituly ubírat. Z důvodu velkého množství materiálu byla porovnána dvě periodika, lišící se jak politickými idejemi, tak názorovým obsahem. Konkrétně se v tomto případě jedná o pravicové Lidové noviny a levicové Rudé právo, vydávané komunistickou stranou. Práce zahrnuje rok 1937 zvolený kvůli lepší možnosti prozkoumání zdrojů. Pokud by bylo zahrnuto velké časové rozpětí, nebylo by možno zkoumat rozdíly mezi literárním obsahem výše zmíněných listů podrobněji. Celý ročník vydání je rozdělen na čtyři časové úseky po třech měsících (leden - březen, duben - červen, červenec - září, říjen - prosinec).

Práce si klade za cíl srovnání jednotlivých literárních rubrik daných periodik. Snaží se zjistit, o jakých tématech se psalo. Dále práce komparuje články o událostech, o nichž informovaly jak Lidové noviny, tak Rudé právo. Především se jedná o porovnání různých událostí, významných výročí, recenzí, kritik, básní či dalších literárních útvarů. Velkou roli hraje ideologie obsažená v článcích. Způsob podání myšlenek v Rudém právu je zcela odlišný od Lidových novin. Práce se zabývá rozdílným stylem vyjadřování přispěvatelů.

První kapitola pojednává o dějinách vzniku první republiky a následné zkušenosti novinářů s tiskovým zákonem. Se založením Československa vznikají tiskové koncerny působící pod hlavičkami politických stran. Následující část se zabývá legislativní stránkou věci. V žádném případě se nejedná o totalitní cenzuru. Spíše o nastavení pravidel pro dodržování morálních norem. Autoři například nemohli vydávat články hanobící republiku, nebo referovat neeticky o různých aspektech každodenního života. Zákony se nezabývaly pouze kontrolou psaného slova, nýbrž i distribucí a prodejem novin. Existovala právní norma jednotná pro všechny vydavatele, novináře i distributory tisku, ale přesah do mediální sféry nacházíme i v dalších zákonech, které se pokusím v kapitole přiblížit. První část práce čerpá z knižních zdrojů. Základem byly knihy *Dějiny českých médií 20. století* od kolektivu autorů v čele s Jakubem Končelíkem a *Dějiny českých médií* od kolektivu autorů v čele s Petrem Bednaříkem. Dalším zdrojem bylo znění samotných zákonů.

Druhá kapitola se věnuje tiskovým domům vydávajícím tištěná média. Dělí je na tisk podporující politickou stranu a tisk nepolitický. Je zmíněn největší tiskový dům *Melantrich*, který pracoval pod Československou stranou národně socialistickou. Strana zemědělského a malorolnického lidu podporovala tiskový koncern *Novinu*. Následuje *Pražská akciová tiskárna*, která vydávala *Národní listy*, působila pod Národním sjednocením. Mezi další tiskové domy můžeme jmenovat *Lidovou knihtiskárnu* nebo *Čechii*. V druhé části kapitoly je popsán vývoj nepolitického tisku, který nevydával jen *Globus*, patřila sem periodika *Národní politika* nebo *Národní sjednocení*. Konec je věnován vzniku bulvárního tisku. Kapitola čerpá informace z předešlých monografií, a k tomu přidává sborník *Melantrich, nejstarší český vydavatelský dům: 1898-1998: nepodlehne ani ohni, ani meči*, jehož editorem byl Pavel Gruber. Sborník se omezuje pouze na jeden tiskový dům, ostatní jsou popsány ve výše zmíněných knihách. Pro úplnost bylo nutné zanalyzovat i mimopražská regionální vydavatelství. K tomuto účelu posloužilo dílo *Český politický tisk na Moravě a ve Slezsku v letech 1918-1938* od Jaromíra Kubíčka. Kubíček dělí tisk také podle politických stran, ale zaměřuje se na mimopražské prostředí, do kontextu řadí například Olomoucko, Ostravsko, Brněnsko i menší regiony.

Třetí kapitola pojednává o vzniku Komunistické strany, která se odloučila roku 1920 od Československé strany sociálně demokratické a vytvořila tak svou autonomní stranu. Hlavním tiskovým domem KSČ byla *Grafia*, tisknoucí periodikum *Rudé právo*. V oddíle popisuje vzhled a formu novin. Formou novin je myšlena podoba titulní strany, rozsah čísla i počet stran. V další části třetí kapitoly se zaměřuji na kulturní rubriku, ve které zkoumám literární obsah. V *Rudém právu* se jedná např. o kritiky komunistického novináře Josefa Rybáka, básně Stanislava K. Neumanna nebo román na pokračování *Dobytí severního pólu* od Michaila Vodopjanova. Obsahově je kapitola založena především na informacích z primárních zdrojů. Pomocí četby jednotlivých článků jsem si vytvářela celkový obraz o *Rudém právu*.

Vznik *Lidových novin* je popsán v kapitole čtvrté, společně s charakteristikou literární rubriky, která vycházela každé pondělí. *Lidové noviny* založil Adolf Stránský v jihomoravské metropoli Brně roku 1898. Největší sláva „lidovek“ trvala v období první republiky. *Lidové noviny* nebyly pod nátlakem aparátů politických stran. Pracovaly zcela nezávisle na politické garnituře. Při výzkumu *Lidových novin* je aplikován stejný postup analýzy. Zdrojem byly především jednotlivé výtisky z roku 1937. Na jednotlivých rubrikách demonstruji formu

novin a zabývám se tím, kteří autoři přispívali především do literární rubriky. Jednalo se o rozšíření klasických zpravodajských textů o autorská díla, kdy rubrika vycházela každé pondělí. Od toho název *Literární pondělí*. V neděli bylo vloženo kulturní rozšíření v podobě přílohy, zde byly zařazovány různé literární útvary. Zmiňme např. cestopisy, tematické okruhy (motorismus, žena v domácnosti), anebo úryvky románů či tipy na výlety.

Poslední část práce se věnuje porovnání vybraných recenzí a událostí z obou periodik. Je rozdělena na čtyři části, přitom každá část mapuje tříměsíční období vydávání periodik. Snažila jsem se najít společná témata, která novináři obou periodik zpracovali a porovnat způsob, jakým byla informace podána. Porovnáváme například událost úmrtí TGM, recenze obdobných knih, oslavu výročí založení Československa. Zmiňujeme známé novináře, kteří v tomto období působili, například Václava Černého, Benjamina Jedličku, Karla Rybáka, i ty pro mne méně známé – Karla Barocha nebo Václava Navrátila. Práce chce zjistit více informací o tisku tehdejší doby a porovnat souvislosti mezi dvěma naprosto odlišnými periodiky.

1 Historický kontext

1.1 Vývoj tištěných periodik za první republiky

28. října 1918 byla po jednáních v Ženevě vyhlášena samostatná Československá republika. Došlo k rozpadu Rakouska-Uherska a uznání samostatných národů. Československá republika byla zrušena Mnichovskou dohodou 1938, kterou Československo přišlo o svá pohraniční území s Německem. Následoval rok 1939 a propuknutí 2. sv. války. V tomto období mezi dvěma válkami došlo ke změnám v politickém, sociálním, ale i kulturním životě obyvatel Evropy. Československo se potýkalo s hospodářskou krizí a s ní spojenou nezaměstnaností. Vzrůstající počet voličů levicových stran měl velký vliv na formování meziválečného tisku. Následující řádky se pokusí přiblížit typy periodik, které v této době vycházely. Jednou z okolností, byl fakt, že jednotlivé politické strany nemohly manipulovat jakýmkoli nemovitým majetkem. Tedy nemohly být vlastníky novin ani tištěných periodik. Proto byla zavedena, díky stranickým funkcionářům, finanční podpora. Vznikaly tiskové koncerny, které vydávaly noviny i časopisy sympatizující s danou politickou stranou.¹ Vytvoření tiskových domů s podporou politických stran omezovalo vydávání listů soukromými podnikateli. Zastoupen byl také tisk svobodný, který se snažil o objektivní podání informací. Velká početnost vydávaných novin a časopisů ovšem zabraňovala vzniku monopolů. Musíme zmínit tiskové zákony, které nemalou měrou ovlivnily tehdejší periodický tisk.

1.2 Legislativní omezení tisku

Tištěné noviny postupně zkvalitňovaly svou úroveň, byly však omezeny tiskovými zákony. Samotná tisková svoboda byla ukotvena v ústavě z roku 1920, ale tiskový zákon byl ponechán ještě z dob Rakouska-Uherska z roku 1863. Obsahoval obecná ustanovení, ve kterých se tisk nemohl vydávat bez souhlasu úřadů, jinak by mohla být licence ukončena. Příslušnému úřadu musel být oznámen název periodika, odpovědného redaktora a dalších údajů. Zákon byl nejednou podroben novelizaci, ale projevilo se jeho omezení, které spočívalo v zavedení odpovědné osoby a odevzdání výtisku ke kontrole ještě před tím, než se

¹ Můžeme jmenovat *Melantrich* patřící pod Československou stranu národně socialistickou, *Novinu* podporovanou Republikánskou stranou zemědělského a malorolnického lidu nebo Lidovou knihtiskárnu, která začala vydávat deník *Rudé právo*, a podporovali ji Českoslovenští komunisté. *Čechie*, která vydávala deník *Národní střed*, stála za stranou živnostníků.

noviny dostaly ke čtenáři. Vypovídá o tom následující úryvek ze zákona 3/1873 § 17: „*Tiskař jest povinen, odevzdati exemplář každého listu neb sešitu periodického spisu hned když jej počne rozdávat nebo rozesílati, úřadu bezpečnosti toho místa, kde spis se vydává a v místech, kde jest státní zástupce, také státnímu zástupci.*“²

Dalším omezením novinářské práce byl zákon o mimořádných opatřeních z roku 1920. K mimořádným opatřením patřila hrozba propuknutí války, nebo nestálá situace uvnitř státu. V takovémto případě mohly úřady začít kontrolovat obsah periodika před jeho vytištěním. Dalším zákonem donucujícím novináře k ústupku byl zákon na ochranu republiky z roku 1924, který mimo jiné definoval přestupky v případě ohrožení míru a vojenské bezpečnosti republiky. Tyto trestné činy mohly být spáchány prostřednictvím tisku, zejména psaním článků proti samostatnosti a vzniku republiky, ohrožení menšin násilnými reakcemi nebo šířením nepravdivých zpráv. Zákon na ochranu republiky 50/1923 § 18 uvádí: „*Kdo veřejně sděluje nebo jinak rozšiřuje nepravdivou zprávu, ač ví, že tím poškozujee bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost nebo pořádek nebo že tím způsobuje zdražování předmětů potřeby, překotné a hromadné koupě nebo prodeje nebo překotné a hromadné vybírání vkladů, trestá se za přečin vězením od osmi dnů do tří měsíců.*“³

K další regulaci periodického tisku byl vydán zákon 126/1933, který se zabýval kolportáží, tedy pouličním prodejem novin. Zákon obsahoval dnes mnohdy vtipné situace a znemožňoval například prodej novin osobou s kožní chorobou. Prodejcem novin mohla být osoba starší šestnácti let. Byla vymezena místa, kde se směly noviny kolportovat. Zákon umožňoval občanům právo na tiskovou opravu, která spočívala v tom, že mohlo dojít k uvedení nesprávné nebo neúplné informace v článku. Tento článek mohl být poté opraven a znovu vydán. Pokud by došlo k porušení zákona, obsahoval i výčet sankcí finančních i trestu odnětí svobody.

O tři roky později byl vydán zákon o ochraně státu. Vymezoval situace krajní nouze při obsazení nebo jakémkoli ohrožení. Vzhledem k tisku to znamenalo podrobit se kontrole. Zákon byl uplatněn při mobilizaci 23. září 1938. Můžeme konstatovat, že některá legislativní omezení značně ovlivňovala vývoj, ale hlavně obsah tisku. Redaktoři i vydavatelé byli

² Zákon č. 3/1863 Sb., o tisku (zákony o tisku). In: *IV. část zákoníku říšského*. 23. 1. 1863 (online). Dostupné z: <<http://www.koncelik.eu/tiskovy-zakon-3-1863>> (19. 1. 2015).

³ Zákon č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky. 19. 3. 1923 (online). Dostupné z: <<http://www.koncelik.eu/zakon-50-1923-ochrana-rep/>> (19. 1. 2015).

svázání. Z hlediska vlády je ovšem každá regulace potřebná, jinak by se v tisku mohly objevovat články nevhodné pro mládež s erotickým či násilným podtextem.

2 Tiskové domy

Největším z tiskových podniků Československa byl *Melantrich* podporovaný Československou stranou národně socialistickou. Strana se orientovala na nižší vrstvu obyvatelstva a část inteligence. *Melantrich* sympatizoval s politickou stranou, ale nepodléhal takové míře stranickosti, z toho důvodu byla jeho prosperita větší než například tiskový dům *Novina*.

Národní socialisté založili roku 1898 tiskárnu, která později přijala název *Melantrich*. Sídlem byl dům Hvězda na Václavském náměstí, který stál uprostřed hlavního města. Těžké začátky vydavatelství byly překonány roku 1907, kdy vzniká deník *České slovo*. Vydavatelem byl Václav Klofáč. Vznikem První republiky se začíná rozšiřovat i oblast působení vydavatelství. Nejsou to jen knihy, noviny a časopisy, ale *Melantrich* se angažuje v hudebninách, gramofonových deskách nebo podporuje produkci filmu. Vše pod hlavičkou Jaroslava Šaldy⁴, kterému se z *Melantrichu* podařilo vybudovat také nakladatelství.

Rozšiřuje se i působení *Melantrichu* na další velká města Československa. Kromě *Českého slova*, se v Brně tisklo *Moravské slovo*. Mezi další periodika patřil *raník A-zet* nebo večerník *Telegraf*. Raníky byly zaměřeny na politická témata, prodávanější večerníky se naopak věnovaly odlehčenějším námětům jako kultura nebo společnost. Významní redaktoři a přispěvatelé zvedli úroveň novin po stránce grafické i obsahové. Šéfredaktor Karel Zdeněk Klíma, redaktoři Karel Poláček, Ivan Herben, přispěvatel kulturní rubriky Josef Hora nebo kritici F. X. Šalda a Josef Träger.

Melantrich se věnoval i nepolitickým tématům. Vydával velké množství časopisů s různým zájmovým zaměřením. Oblíbená byla *Hvězda československých paní a dívek*, týdeník věnující se životnímu stylu, novým trendům, domácnosti a ženským tématům. Týdeník zaujal hned první stranou, která byla barevná. Obsahoval hodně reklam a inzerce, ale také návody do domácnosti nebo recepty. V čísle vycházely i úryvky románů, ale hlavně příběhy ze života. Mezi týdeníky pro děti patřily *Ahoj na neděli* nebo *Mladý hlasatel*, jehož redaktorem byl Jaroslav Foglar. Týdeník *Star* se zabýval sportem.

⁴ Jaroslav Šalda byl ředitelem *Melantrichu* a jako osobnost, která ovlivňovala tehdejší dění, měl pro vydavatelství velký význam. Během jeho éry, která skončila rokem 1945, vzrostl počet vydávaných výtisků a *Melantrich* se tak stal významným tiskařským domem.

Do funkce nakladatele byl jmenován Bedřich Fučík, který zpracoval koncepci vydávání knih krásné literatury i vědeckých publikací. Vycházely knihy zahraničních i domácích autorů. Fučík se obklopil významnými spisovateli jako Jan Zahradníček, Egon Hostovský nebo Jan Čep. Díky jejich působení se *Melantrich* stal důležitým nakladatelstvím. Intelektuální prostředí pomohlo ke vzniku periodik *Naše věda* či *Slovo a slovesnost*, které oslovily odbornou část společnosti. Činnost velkého nakladatelství přerušil rok 1939 a nástup fašismu. Bedřich Fučík byl zbaven své funkce a nahrazen Josefem Trägrem. V období války produkce rapidně klesla v důsledku cenzury. Obyvatelé se orientovali na národní literaturu zdůrazňující vlasteneckost.

Druhým velkým mediálním domem byla *Novina*, která byla podporována Republikánskou stranou zemědělského a malorolnického lidu neboli agrárníky. *Novina* vznikla roku 1930 přejmenováním Českomoravských podniků tiskařských a vydavatelských. Na rozdíl od *Melantrichu* nebyla tak úspěšná, protože upřednostňovala politická témata. Podnik byl nerentabilní a strana na něj musela doplácet.

Agrárníci byli v období první republiky vůdčí politickou stranou, v roce 1935 dosáhli největšího počtu mandátů v Národním výboru. Ke straně patřily i další organizace různého typu oslovující nejen zemědělce a malé živnostníky, ale také dorost nebo učitele.

Novina sídlila v Praze na Florenci, hlavní osobou byl Josef Vraný. Struktura novin neoplývala vysokou úrovní, stejně tak se neseťkáváme s výraznějšími redaktory nebo literárními osobnostmi. *Novina* vydávala periodikum *Venkov* a podporovala obyvatele zabývající se zemědělskou produkcí na regionální úrovni. „*Republikánský tisk si kladl za svůj cíl vychovávat venkovský lid politicky, hospodářsky i kulturně v zájmu své strany a záměrně se přizpůsoboval požadavkům venkova. Republikánské listy trpěly nízkou stylistickou úrovní, selským tradicionalismem a konzervatismem.*“⁵ *Venkov* vycházel od roku 1906 a s rostoucím vlivem agrárníků nacházel větší sympatie u čtenářů. Pražské vydavatelství kromě *Venkova* tisklo také odpoledník *Večer*. *Novina* měla pobočku také v Bratislavě, kde vycházel *Slovenský deník*.

Ve větších městech bylo pod hlavičkou *Noviny* vydáváno množství dalších periodik, v Brně to byl deník *Svoboda* nebo týdeník *Moravský cep*. Časopis *Česká selka*, později přejmenovaný na *Rozkvět* vydávalo brněnské nakladatelství pro ženy. V olomouckém kraji

⁵ KUBÍČEK, Jaromír. Český politický tisk na Moravě a ve Slezsku 1918-1938. str. 91

vycházely *Selské listy*, redaktorem byl Jan Zedek, a *Moravský večerník*, který se podle názvu zaměřoval na odlehčenější společenská témata. Republikánským listem pro ostravský kraj byl obdeník *Svobodná republika* vedená Ladislavem Jozkem.

Třetím tiskařským domem byla *Pražská akciová tiskárna*, která působila pod hlavičkou Národního sjednocení. Národní sjednocení vzniklo roku 1935 spojením více politických stran, hlavní složkou byla Československá národní demokracie. Politika Národního sjednocení: “*Vyjadřovala konzervativní názory provázené silným nacionalismem a protihradní orientací, sociálně reprezentovala majetné vrstvy, ale také část široké veřejnosti ovlivněné šovinistickým nacionalismem.*“⁶

Ústředním politickým periodikem byly *Národní listy* založené roku 1861 Juliem Grégrem. Obsahová stránka periodika byla ovlivněna vedoucím strany Karlem Kramářem, který byl později vystřídán Aloisem Rašínem. Mezi další významné redaktory patřili Viktor Dyk, Vincenc Červinka, Karel Holeček. Olga Fastrová se věnovala módním trendům, kulturní rubriku vedl Miroslav Rutte.

V rámci Národně demokratické strany vycházelo mnoho novin a časopisů na regionální úrovni. Například Ludvík Bartoš se zasloužil o rozvoj tisku na Jižní Moravě založením periodika *Moravský jih*. Národně demokratický tisk se začal rozšiřovat i na úrovni obecní. Noviny vycházely na Miroslavsku, Znojemsku, Třebíčsku, Boskovicku a dalších městech. V Brně se tiskly *Národní noviny*, v olomouckém kraji to byl deník *Pozor*, v Přerově *Obzor*. Politickým tiskem v Moravskoslezském kraji byl *Moravskoslezský deník* vycházející od roku 1900. Časopisy oslovující ženskou nebo dětskou část obyvatel se setkaly s neúspěchem, proto nebyly vydávány.

Dalším tiskovým domem byla *Československá akciová tiskárna*, která od roku 1922 vydávala deník *Lidové listy*. Hlavním sídlem bylo Karlovo náměstí v Praze. Šéfredaktorem *Lidových listů* byl František Světlík. Československá strana lidová vedená Janem Šrámkem oslovovala katolicky smýšlející obyvatelstvo, ale byla svou roztříštěností už při zakládání v roce 1919 oslabena. Z hlediska periodického tisku se nemohla přirovnávat k větším koncernům. V Praze vycházel *Pražský večerník* a *Lid*.

⁶ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010 str. 43

Strana měla větší význam na Moravě. Bylo to osobností Jana Šrámka, který odtud pocházel, ale také větším počtem voličů – katolicky smýšlejících obyvatel. Hlavní základnou bylo Brno, kde vycházel deník *Den*, který se věnoval politickým ale i katolickým tématům nebo událostem ve světě. *Den* obsahoval nedělní přílohu věnovanou literatuře. Jedná se většinou o příspěvky méně známých autorů.⁷ *Den* měl zařazenou také tzv. románovou přílohu, vycházela část knihy, kterou si čtenář mohl vystříhnout, založit a posbírat. Například roku 1937 to byly detektivky J. L. Topola⁸ *Zkáza* nebo *Vražda po 1938 letech*

Lidová strana sdružovala také zemědělce. Zaměření na venkov měly *Selské hlasy* Josefa Šamalíka. Pod jejich hlavičkou vycházel tisk orientující se na mládež *Naše omladina*. V Brně působily další organizace, které v rámci lidové strany vydávaly svůj vlastní tisk. Například Svaz lidových živnostníků měl *Živnostenského buditele Československého*. Svaz katolických žen a dívek vydával týdeník *Křesťanská žena*, kterou vedla Františka Menšíková. Hlavním periodikem Československého orla byl list *Orel* s přílohami *Tělesná výchova* a *Květy mládí*. Lidová strana sdružovala i učitele nebo úředníky, kteří přispívali svými periodiky.

V Olomouci vydávaly *Lidové závody tiskařské a nakladatelské* deníky *Našinec* a *Hanácké listy*. V Přerově vydával Ferdinand Chýlek od roku 1920 *Právo*, pod jeho hlavičkou potom regionální obměny. List podporující katolicky smýšlející obyvatelstvo na Ostravsku nesl název *Ostravský kraj*.

Tiskový dům působící pod Československou sociálně demokratickou stranou dělnickou se jmenoval *Lidová knihtiskárna*. V roce 1920 se od sociální demokracie oddělila levice a vytvořila Komunistickou stranu Československa. Rozkol měl význam i pro jeho tisk. Po rozkolu strany v roce 1920 a rozpuštění vlády Tusara si levice zabrala Lidový dům, místo *Práva lidu* bylo vydáváno *Rudé právo*. V brněnské redakci žurnalisté založili noviny *Stráž socialismu* a opoziční týdeník *Rudá rovnost*. 1930 se tyto dva deníky spojily v *Rovnost*, která navazovala na stejné periodikum předválečné doby.⁹

Tisk podporující sociálně demokratickou stranu *Právo lidu* byl založen roku 1893. Hlavní osobou byl politik Josef Stivín, mezi další významné redaktory patřili Vincenc

⁷ Například v roce 1937 to byl P. Leander, který přispíval básněmi. Karel Kolisek a jeho román na pokračování *Královně Máje*, M. Roštínská a její román *Života světlo a stín*.

⁸ Jan Lakomý je pravé jméno J. L. Topola. Pracoval u policie, proto si vybírá detektivní žánr. Mezi jeho díla můžeme jmenovat sérii *Detektiva Lux*.

⁹ V číslování se navázalo na ročník 1918. Sociální demokraté zapřeli osm ročníků komunistické *Rovnosti* z let 1920-28.

Charvát nebo Josef Martínek. Kultuře se věnovali Jaroslav Seifert nebo Antonín Matěj Píša. V *Lidové knihtiskárně* sídlící v Lidovém domě vycházely i společensky laděné *Ranní noviny*. V Brně vycházel hlavičkový deník *Práva lidu* pod názvem *Moravský přítel lidu*. Periodikum sympatizující se sociálně demokratickou stranou v Ostravě byl *Duch času* redigovaný Janem Prokešem a Františkem Čepkem. Pro Olomouc se tiskl *Hlas lidu*.

Dalším tiskovým domem byla *Čechie* patřící Československé živnostensko-obchodnické straně středostavovské neboli živnostníkům, která vydávala deníky *Národní střed* a *Československý deník*. Strana byla orientovaná na specifickou vrstvu obyvatel: „Reprezentovala zájmy živnostníků a obchodníků, tzv. střední stav, který se obával velkokapitálu a masové průmyslové výroby ohrožující jeho živnosti a drobné podniky.“¹⁰

Počátky živnostenské strany začínají na Prostějovsku, kde od roku 1905 vycházel první živnostensky laděný týdeník *Zpravodaj*. S rozšířením politické strany změnil list název na *Československý deník* a redakce se přesunula do Olomouce. *Československý deník* byl roku 1932 nahrazen *Moravským deníkem*, který podporoval živnostníky do roku 1941. Po vzniku strany 1919 začaly být v Brně tisknuty *Živnostenské noviny*, které vydávaly regionální periodika pro Jihlavu a Uherskohradištsko. Nakonec byly pro neúspěch u předplatitelů nahrazeny *Moravskou tribunou*. V roce 1932 zanikla i *Moravská tribuna* a Brno tak nemělo tisk podporující živnostníky.

To byla charakteristika hlavních tiskových domů pod záštitou politických stran. Záměrně zde není uveden komunistický tisk, kterému je věnována samostatná kapitola. Tištěných periodik nepříslušících žádné politické straně bylo málo, dá se říct, že pouhé výjimky. Tato periodika měla snahu odpoutat se od stranickosti, závislosti na politických stranách a zaměřit se na podávání aktuálních informací.

Za nezávislý tisk můžeme jmenovat *Národní politiku*, kterou vydával tiskový dům *Politika* sídlící v Praze. Tento deník vzniká osamostatněním se od německy psaného denního tisku *Politik*, vedeného J. S. Skrejšovským. Působili zde A. Srb, Josef Kummer, V. Hübner nebo Karel Žák. Pravicové zařazení řídili nacionalista Lev Borský nebo Stanislav Nikolau. Na konci první republiky začíná sympatizovat s fašisty.

¹⁰ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. str. 44

Dalším titulem bylo *Národní osvobození* později *Československá samostatnost*, jejímž hlavním redaktorem byl Lev Sychrava, který mimo jiné působil v *Prager Presse*. Zájem o školství v Národním osvobození dokazuje příloha *Výchova a škola*. Vztah k legionářství je popsán v příloze *Legionářský týden*. *Národní osvobození* se zabývalo i kulturním děním, v každém čísle vycházela *Kulturní hlídka*, která informovala o nově inscenovaných divadelních hrách, úmrtí spisovatelů nebo nových knihách. Literární přínos pro čtenáře měla příloha *Hodina nedělního čtení*, kde byly otiskovány úryvky knih, ale i básně hlavně československých autorů. *Československá samostatnost* vesměs vyjadřovala sympatie k politice Hradu.

Globus byl dalším tiskovým podnikem, který se nehlásil k politické straně, měl význam především na Moravě, kde vycházely deníky *Moravské noviny* a nedělní vydání *Moravská orlice*. *Globus* založil Bohumil Pištělák v Brně, když roku 1928 koupil tiskárnu Winker a spol.

Nezávislý deník inspirovaný britským prostředím nesl název *Tribuna*. Snaha o nestrannost skončila zaniknutím *Tribuny* ještě ve 20. letech. Vzhledem k rozdělení politické povahy čtenářů *Tribuna* se svou apolitickou koncepcí nenašla místo mezi čtenářskou veřejností.

Do nezávislých deníků řadíme *Lidové noviny*, i ty ovšem zprostředkovávaly názory T. G. Masaryka. Nedá se tedy mluvit čistě o novinách bez politického zabarvení. *Lidové noviny* patří k nejvýznamnějším politickým novinám založeným v Brně Adolfem Stránským.

Průkopníkem bulvárního tisku byl Jiří Stříbrný. Po jeho vyloučení z Československé strany národně socialistické Stříbrný založil tiskovou společnost Tempo, která vydávala *Pondělní list*, pro velký zájem byl přidán ještě *Večerní list* a další jeho obměny. Věnoval se společenským tématům, zákulisním informacím ze života vyšší společnosti, ale také vraždám a skandálům. Tisk věnující se společenským tématům byl velice oblíbený, úspěch zaznamenal i *Expres* vydávaný *Tempem* od roku 1928.

Se založením republiky vznikla i Československá tisková kancelář (ČTK), která byla zdrojem nejaktuálnějších informací a spolupracovala jak se zahraničními tiskovými kancelářemi, tak měla své redaktory v cizích zemích. ČTK se zabývala i tuzemským děním z oblasti politiky, sportu i financí. Samotní novináři se seskupovali do různých organizací a spolků. Významným byl roku 1918 založený Syndikát československých novinářů.

3 Rudé právo

Komunistická strana Československa vznikla roku 1920 odtržením od Československé strany sociálně demokratické. Došlo k rozkolu uvnitř strany, protože část členů projevila nesouhlas s pravicovou politikou socialistů. Na sjezdu v září 1920 se odtrhli a založili Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou.

Program komunistické strany vycházel z učení Karla Marxe. Marxova ideologie chtěla dosáhnout socialistického ideálu společnosti odstraněním třídních vrstev a odebráním soukromého majetku buržoazii. Doktrína KSČ se inspirovala bolševickou revolucí v roce 1917 v Rusku. Komunistická strana se zaměřila na oslovení hlavně dělnické části obyvatelstva spolu s částí mládeže a intelektuálů. Po bolševizaci se do čela strany postavil Klement Gottwald, hlavní slovo v komunikaci s veřejností měl Bohumír Šmeral.

Tiskový dům *Grafia* byl hlavním tiskovým orgánem Komunistické strany. Ústředním tiskem se stalo *Rudé právo* založené 21. září 1920 a odpoledník *Večerník Rudého práva*, později přejmenovaný na *Rudý večerník*. Kvalita obsahu novin nebyla na vysoké úrovni, k tomu přispělo mnoho faktorů. Komunisté byli stranou masovou, oslovující velkou část obyvatelstva. Tisk byl hodně propagandistický. Dalším důvodem byly rozbroje uvnitř strany.

Rozkol v politické straně měl vliv na politický tisk v dalších velkých městech Československa. V Brně byla ústředním deníkem sociální demokracie *Rovnost*, která vycházela od roku 1895. *Rovnost* přešla na stranu komunistů. Pro Ostravu se vydával *Ostravský dělnický deník*.

Noviny byly vydávány kromě pondělí každý den. Majitelem a vydavatelem byl roku 1937 František Vorlíček, odpovědným redaktorem za obsah celého periodika byl Josef Šedivý. Co se týče počtu stran v úterý a pátek vycházelo stran osm. Ve středu a čtvrtek stran šest, v neděli stran šestnáct.

Noviny upoutávají titulní stranou. Pod samotným názvem *Rudé právo* se objevuje podtitulek Ústřední orgán komunistické strany Československa, dále malé, ale důležité heslo: *Proletáři všech zemí, spojte se!* První strana se liší podle situace. Pokud se stala nějaká významná událost, která se týkala komunistické strany, byla jí věnována celá první strana. Jedná se například o uvedení do nového roku nebo výročí úmrtí Lenina. Ostatní dny je strana

zaplňená články podbarvenými komunistickou ideologií a propagandou. Převážná část příspěvků se týká politických témat.

3.1 Literatura v Rudém právu

Nyní se dostáváme k hlavnímu tématu, samotné literatuře uveřejňované v novinách. Jedná se o rok 1937. Tento rok byl vybrán, protože se jednalo o poslední rok, kdy bylo vydáváno *Rudé právo* (dále RP) periodicky. S nástupem fašismu v Německu a vyhlášení mnichovského diktátu bylo od 20. října 1938 vydávání RP zakázáno.

V roce 1937 můžeme literaturu rozdělit do více částí. Ve všední dny vycházely romány vna pokračování. Jednalo se především o ruské autory, například román Adama Dmitrijeva *Admirál Makarov, Dobytí severního pólu* od Michaila Vodopjanova.

Každé číslo novin též obsahovalo rubriku *Kulturní kronika*. Většinou reflektuje vydání nové knihy, uvedení nové divadelní inscenace, úmrtí kulturně významné osoby. Rubrika se neomezovala jen na Prahu, ale uváděla i kulturní události z velkých měst. V druhé polovině roku 1937 se *Kulturní rubrika* rozšiřuje a zaujímá v denním číle celou stranu. Kromě románu na pokračování a aktualit z kulturního života vychází mnoho dalších článků týkající se literatury i kultury a společnosti obecně. Jedná se o recenze knih, aktuality z divadel, škol, příspěvky o hudbě. Hlavním dnem k uveřejňování literatury tak není pouze neděle, ale i všední dny. Musíme ovšem dodat, že nedělní rubrika byla rozsáhlejší a zaujímala tak hlavní funkci co se literatury týče. Hlavním redaktorem této rubriky byl Josef Rybák. V neděli vycházela také rubrika věnovaná dětem *Okénko*. Zařazovaly se sem hlavně básničky nebo knihy pro děti.

4 Lidové noviny

Lidové noviny patřily mezi významná periodika, která nepracovala pod vlivem politických stran. Nezávislý tisk za první republiky zaujímal menší počet periodik, o to významnější byla jeho funkce. *Lidové noviny* byly založeny Adolfem Stránským v Brně, vznikly v roce 1893 sloučením *Moravských listů* a olomouckého časopisu *Pozor*. Od roku 1898 se stal Stránský jejich majitelem, což znamenalo vzrůst počtu výtisků. Kvalitu tisku zajišťovali spolupracující umělci například Rudolf Těsnohlídek, Jiří Mahen, Viktor Dyk.

Po vyhlášení první republiky se vedení *Lidových novin* ujal syn Adolfa Stránského Jaroslav. Dosud brněnské *Lidové noviny* otevřely 1920 svou pobočku i v Praze. Brno bylo výhodou pro novináře z hlediska nezávislosti z obávaného nátlaku informací z Prahy. Na druhou stranu musela redakce řešit distribuční síť, která noviny do Prahy vezla. Sídlem *Lidových novin* v Praze se stal dům na Národní třídě, který byl koupen od pražského nakladatele Františka Topiče. Dobrým tahem Jaroslava Stránského bylo založení *Knihovny Lidových novin*. Od roku 1936 vycházely sešitové romány, které byly dostupné i méně zámožné skupině obyvatel.

Největší sláva *Lidových novin* trvala v období první republiky. Od roku 1919 se šéfredaktorem stal Arnošt Heinrich. Usiloval o začlenění literatury do novin například tím, že začal místo každodenního fejetonu zařazovat povídku nebo báseň. Od roku 1930 začala vycházet nedělní příloha, která nahradila velmi oblíbenou rubriku nedělního čtení. Na konci nedělního čísla vždy vycházela baja, jednalo se o reportáž, povídku nebo fejeton doprovázenou ilustrací.

4.1 Literatura v Lidových novinách

Nejdříve k charakteristice periodika a řazení jednotlivých rubrik. Titulní stranu zabírala politická témata, pokud se nestalo něco významného v kulturním životě. Následovaly zprávy ze světa, denní zprávy. *Lidové noviny* (LN) obsahovaly kulturní kroniku, která se objevovala každý všední den. Rubrika *Člověk a příroda* obsahovala zajímavá témata týkající se soužití lidí s přírodním okolím. Rubrika *Dnes a zítra* informovala o počasí a rozhlase. Každé pondělní ranní číslo *Lidových novin* obsahovalo *Literární pondělí*. Koncepce *Lidových novin* se od *Rudého práva* lišila. Články byly doplňovány obrázky a karikaturami, zvláště v nedělní příloze. Velký rozdíl byl ve výběru témat, RP se soustředilo na dělníky a

informovalo o venkově. LN neopomínaly tato témata, ale podávaly objektivnější informace o politice nebo zahraničním dění.

Literární pondělí zaujímal dvě strany a podávalo informace zejména o literatuře, proto je tato rubrika v mé práci nejvíce zohledněna a práce z ní z velké části vychází. Do *Literárního pondělí* přispívalo mnoho významných autorů. V roce 1937 to byli zejména Václav Černý¹¹, Václav Navrátil, Benjamin Jedlička, německy píšícím dílům a tématům se věnoval Julius Heidenreich. Rubrika obsahovala zejména recenze nově vyšlých knih. Informace o nově přeložených knihách. Jednalo se vždy o malý medailonek pojednávající o obsahu knihy, vydavateli a autorovi. Každé pondělí nemohla chybět zábavná část, pondělní číslo obsahovalo báseň, společně s uvedením jejího autora. Poté se báseň změnila na soutěž *Chvála české řeči*, která spočívala v uhádnutí otisknutého úryvku z díla. Jednalo se o dílo Čelakovského, Heyduka nebo Jungmanna.

V neděli pak vycházela příloha. První stranu zaujímal různá témata, nemusela být vždy literární. Obsahem přílohy byla rubrika věnovaná ženám a domácnosti, dále motorismu a sportu a také literatuře. Vycházely úryvky románů a literární příspěvky, cestopisy nebo tipy na výlet.

¹¹ Václav Černý vystudoval na Univerzitě Karlově bohemistiku, romanistiku a filozofii. Po působení v Ženevě, kde se stal docentem, přijal v roce 1936 práci vedoucího redaktora literární rubriky v Lidových novinách.

5 Vzájemná komparace literárního obsahu v roce 1937

5.1 Leden, únor, březen

Velkým přínosem pro vnímání různých druhů umění jsou v *Lidových novinách* sloupky vycházející vždy v pondělí v rubrice o literatuře. Věnují se různým tématům z oblasti kultury a literatury, ale zmiňují i aktuálnosti. V lednu se jedná o článek o surrealistickém časopise od Miloslava Novotného, dále zamyšlení nad konformismem od Václava Navrátila. Konformismus a jeho odnože: „*Není ovšem jen konformismus katolický nebo nacionalistický, nýbrž je také konformismus komunistický. Lidé chtějí viditelnou existenci jistoty (Renouvier).*“¹²

Na počátku roku 1937 redaktoři *Rudého práva* zařadili sérii *Česká sociální reportáž*. Vysvětlují samotný pojem sociální reportáž, uvádějí ji jako produkt nejen revolučních spisovatelů, ale i básníků a literátů ze starší doby. Důvodem zařazení sociálních reportáží byla dle novinářů „*touha oživit bohatou tradici. Touha ukázat, jak dílo revolučních reportérů vyrůstá z kořenů, z nichž rostli nejlepší představitelé skutečné národní kultury.*“¹³ Začínají Janem Nerudou – *Na Záduší* z díla *Pražské obrázky* z roku 1871. Následuje Jakub Arbes nebo Božena Němcová.

Společným motivem obou novin byly oslavy stoletého výročí úmrtí A. S. Puškina. *Rudé právo* v lednu zmiňuje opětovné vydání jeho básní v Lidové knihovně a upozorňuje na novou knihu *Puškin ve světové literatuře*. *Rudé právo* zařadilo obsáhlý životopis A. S. Puškina a jeho dvě básně *Znovuzrození* a *Vesnice* v překladu Petra Kříčky. Výběr básní je příznačný, *Vesnice* se zabývá tématem venkova, kdy rolník touží po svobodném životě, zlomit vládu cara, což můžeme přirovnat ke komunistické ideologii vymýtit kapitalismus. Puškin ve své básni o vykořisťovateli píše:

„pán – divoch, z osudu, jenž vůle hubí lid

a jehož nekrotí ni zákony, ni cit,

rolníka násilím zde zpupně drží v plenu“¹⁴

¹² NAVRÁTIL, Václav. O konformismu. *Lidové noviny*. 25. 1. 1937, s. 5 roč. 3, čís. 19.

¹³ *Rudé právo*, 3. 1. 1937, s. 8.

¹⁴ PUŠKIN, Vesnice. *Rudé právo*. 7. 2. 1937, s. 10, čís. 33.

Výňatek z povídky *Dubrovský* od Puškina má podobný charakter, bohatý obchodník zbaví lstí chudého souseda jeho majetku.

Na rozdíl od *Rudého práva Lidové noviny* připomínají Puškina v příloze, kde je uveřejněn článek R. Jakobsona o Puškinových milostných verších, jestli jsou věnovány Karolíně Sobaňské. Pondělní sloupek reflektuje opětovné vydání jeho básní. Příspěvky k oslavě výročí úmrtí Puškina pokračují i v únorových číslech. J. Ules v článku *První dva souboje Puškinovy* popisuje jeho poslední souboj a úmrtí. Roman Jakobson rozebírá části Puškinových básní pro laiky, snaží se vysvětlit význam konkrétních básní. V porovnání tak *Lidové noviny* vítězí, protože Jakobson hravým způsobem dokázal zaujmout čtenáře.

K příležitosti výročí se oslavuje kultura, tomu přispívá článek. V. Kopeckého o kultuře komunistů: „*Myslíme prakticky především na to, abychom novými formami kulturní práce přispěli k nejúplnějšmu seznámení dělnictva a lidu s kulturním dědictvím země a s všeobecnými kulturními hodnotami. ... Chceme, aby dělníci a lid četli, znali a cítili spisovatele, básníky, umělce, jež v kulturním vývoji národa měli své významné místo.*“¹⁵ v článku Kopecký považuje oslavení výročí K. H. Máchy za nedostatečné. RP informovalo také o nové knize Puškin ve světové literatuře od V. Neustadta.

Rudé právo se věnuje výročí úmrtí Jiřího Wolкера, kde je otištěna báseň *Moře*. *Lidové noviny* naopak v pondělním sloupku dávají Wolкера jako protiklad české lyriky básníků Jana Dokulila nebo Vladimíra Holana. Autor článku Václav Navrátil píše: „*Dokulil, jako jeden z posledních a nejslibnějších, popírají až do základu wolkerovské východisko, neboť neupoutávají jich již hromadné konflikty, dané sociálně dobovou situací a doprovázené mravní odpovědností odtud plynoucí.*“¹⁶

Zajímavý je článek Josefa Rybáka v *Rudém právu* *Zrození geniální lži*. Kritizuje Hitlera a pronikání německého fašismu do společnosti. Hlásí úpadek národní kultury – divadla, filmu a hlavně výtvarnictví: „*Úpadek národní kultury se jeví zejména v poklesu vkusu a v nových školách výtvarného umění. Nové směry, které zamořují naše tradiční umění, lze nazvat uměleckým bolševismem.*“¹⁷ Dále Rybák píše o nové knize Paula de Kruifa *Bezmocná věda*.

¹⁵ KOPECKÝ, Václav. *Rudé právo*, 7. 2. 1937, s. 11.

¹⁶ NAVRÁTIL, Václav. K nové situaci české lyriky. *Lidové noviny*, 15. 3. 1937, roč. 3, čís. 26, s. 5.

¹⁷ RYBÁK, Josef. *Zrození geniální lži*. *Rudé právo*. 1. 2. 1937, s. 9.

Lidové noviny mají speciální rubriku věnovanou zapomenutým básníkům. Odtud pochází společný znak všech lednových básní s názvem *Zapomenutý*. Jedná se o básně Bohdana Jelínka nebo J. V. Friče. Kladem je krátký medailonek o autorovi a jeho dílech nacházející se pod básní. LN se snaží přiblížit čtenáři poesii nejen básněmi, ale i recenzemi vyšších básnických sbírek nebo zamyšleními nad českou poezií. RP upřednostňuje ideologické básně známých autorů - Vítězslava Nezvala nebo neznámých - Karla Barocha.

Josef Rybák recenzuje knihu básní Františka Halase *Dokořán* a o poezii píše: „*Halasova lyrika je v této knížce vůbec projevem programové statečnosti a mužného vyznání víry po sociálně spravedlivém světě.*“¹⁸ Halasovu lyriku vyzdvihuje do moderní poezie. Jeho básně jsou plné zážitků a intenzity.

Novou sbírku básní od Nezvala *Praha s prsty deště* popsal Rybák jako obraz hlavního města: „*se svým mnohonásobným životem a vzruchem, se svou panskou pýchou i s hněvem proletářů, se svou poesií, v níž jsou obsaženy všechny protiklady sociálního života.*“¹⁹ Rybák hodnotí kladně snahu Nezvala uchytit velký básnický potenciál, který v sobě Praha má, a to se Nezvalovi podařilo. Je zmíněna báseň *Edison* a *Večerka*. Nezvalově lyrice se věnuje také Ladislav Kratochvíl v *Literárních novinách*. Poslední Nezvalovu činnost ve sbírkách *Praha s prsty deště* a *Žena v množném čísle* hodnotí jako chaos, který vznikl z nového pojetí básnictví, které se Nezval rozhodl zastávat. Názor Kratochvíla na novou Nezvalovu poezii vystihuje věta: „*není už básníkem smyslového opojení a jeho bezprostřední kouzlo nevytváří už ani svým veršem.*“²⁰ Je zmíněn také erotický kontext díla, který mu dává určitou autentičnost. Sbíрка je zhodnocena kladně, protože nová cesta, kterou se Nezval rozhodl jít, přechází z „*temnot*“ k většímu „*jasu a řádu*“²¹ poezie.

¹⁸ RYBÁK, Josef. Poesie Františka Halase. *Rudé právo*. 3. 1. 1937, 3.1 1937, s. 9.

¹⁹ RYBÁK, Josef. Vítězslav Nezval: Praha s prsty deště. *Rudé právo*. 17. 1. 1937, s. 9.

²⁰ KRATOCHVÍL, Ladislav. Nezvalova nová lyrika. *Literární noviny*. 9, 1936/1937, č. 19.

²¹ Tamtéž.

5.2 Duben, květen, červen

Dubnová čísla literární rubriky *Rudého práva* připravují čtenáře na nadcházející měsíc a oslavy 1. máje, kterému přispívá báseň Karla Barocha²² *Společně 1. máje*, která zmiňuje vítězství socialismu nad fašismem:

„Na prahu jako na Paříž
Fašismu zášť se řítí.
Hákový marně hrozí kříž,
svobody slunce svítí.“²³

Je vyzdvihnout autor Paul de Kruif, kterému vyšla nová kniha. *Proč mají žít?* Úryvek z knihy doplňuje recenze od O. V, pod tímto pseudonymem se skrývá Jan Hostáň. Hostáň knihu chválí a píše o Kruifovi: „*Je to kniha o amerických dětech, o jejich bídě, o jejich vyhlídkách a možnostech. ... Dnes už Kruif ví, že základní příčinou nemoci je chudoba. Ví, že všechny vynálezy vědy nejsou k ničemu, pokud bude dělník dostávat jen takovou mzdu, aby při ní nezemřel hladu.*“²⁴ Lidové noviny knihu zmiňují v březnovém čísle recenzí Josefa Matouše. Matouš stejně jako Hostáň přemýšlí nad hlavním motivem knihy, kterou je chudoba a píše, že Kruif ve své knize kritizuje společenský řád a předpovídá mu zánik. Stejná myšlenka dvakrát jinak podaná. Hostáň z hlediska socialismu, Matouš z hlediska demokracie – píše o tom, co Kruif píše – nestranná výpověď, aby si čtenář udělal vlastní obrázek. V *Lidových novinách* je poté o prázdninách otištěn úryvek z knihy *Proč mají žít?* (s názvem *Proč mají umírat*).

V souvislosti s úmrtím významného kritika F.X.Šaldy se redaktoři RP věnují jeho odkazu. Je otisknut záznam z jeho přednášky, úryvek z divadelní hry i dvě básně. V článku *Šaldova lidovost* se Julius Fučík zamýšlí nad dílem a přínosem F. X. Šaldy, která spočívá nejen v jeho díle ale také v jeho myšlení. Vyzdvihuje Šaldovy fejetony, protože díky nim mohl oslovit větší počet čtenářů – kniha jeho fejetonů *Časové i nadčasové*. V roce 1932 vyšla kniha, která je sborníkem příspěvků věnujících se dílu F.X.Šaldy k příležitosti jeho narozenin. Přispěli do ní například Ladislav Čep, Marie Majerová nebo Božena Benešová. O Šaldově práci píše také Václav Černý ve stati *Můj poměr k F.X.Šaldovi*. Černý kladně hodnotí celkový rozhled F.X.Šaldy, zvláště v jeho *Zápisníku*, ve kterém se zabývá kulturními, sociálními i

²² Karel Baroch přispíval do *Rudého práva* básněmi. Byl také spolupracovník Jana Drdy, podílel se například na vytvoření scénáře k filmu *Druhá směna*.

²³ BAROCH, Karel. *Společně 1. máje*. *Rudé právo*. 18. 4. 1937, s. 1.

²⁴ O. V. *Statečná kniha statečného bojovníka*. *Rudé právo*. 4. 4. 1937, s. 9.

politickými záležitostmi. Vyzdvihuje Šaldu jako kritika i literárního historika, podle Černého: „*metodami svého kritického pátrání stál vždy Šalda a stojí dosud na nejvyšší evropské úrovni*“²⁵

Lidové noviny ke smutnému Šaldovu úmrtí vydávají recenzi nově vydané knihy Františka Götze – *František Xaver Šalda*. Václav Černý knihu kritizuje, protože Götz nedokázal obsáhnout velké Šaldovo dílo – jeho básně, kritiky: „*Tady už nestačí informace, ze kterých je třeba poznání, což jsou věci náramně rozdílné. Götz je právě jen informován, o všem slyšel a o všem čtl. A jde s bujarou jakousi osobitostí, nabitou komicky působící svrchovaností, z omylu do omylu, z klamného závěru do klamného závěru.*“²⁶

Oslava prvního máje, v sobotu je zařazeno mimořádné číslo i s literární sekci. Především je otištěna *Internacionála* přeložená Vítězslavem Nezvalem. Následují články související s oslavou, vzpomínky autorů, překlad *Prvního Máje* od Maxima Gorkého. Zajímavý je článek Richarda Fleischnera, který se zabývá kulturou pronikající do lidové vrstvy. Kritizuje fašismus, který do umění zasahuje: „*Strach fašistické reakce před poznáním a věděním je pochopitelný. Nepochopitelné ovšem je, že je-li ponecháno rozhodování o kulturních otázkách několika byrokratům, kteří jednak nechápou věc samu, jednak svou mentalitou se přibližují fašistické reakci.*“²⁷ Článek se dá přirovnat k pondělnímu sloupku v *Lidových novinách* J. Šupa o šíření ideologie tiskem, hlavně knihami. Šup dává příklad Německa, které nejlépe pochopilo úkol knih: „*Německo plně pochopilo a využilo velkého propagačního významu knihy za hranicemi. Je tím větší, že z Německa dnes vychází jen literatura politicky zcela spolehlivá.*“ *Lidové noviny* zařadily pouze politický článek informující o průvodu.

Zamyšlení Josefa Rybáka o cestopisných knihách. Rybák se zabývá zahraničními autory – J. Verne, ale poté se obrací na československé spisovatele píšící cestopisy. Od Karla Čapka až po Vítězslava Nezvala. Článek má informační charakter, chce přimět lidi, aby se zajímali i o tematiku cestopisu. V *Lidových novinách* se tematika cestopisu objevovala zejména v nedělní příloze. Mohli jsme se dozvědět o známých i neznámých místech Československa, ale i zahraničí – o Paříži nebo Londýně a chování Angličanů.

²⁵ ČERNÝ, Václav. 1932. Můjpoměr k F.X.Šaldovi. In: *F.X.Šaldovi*. Praha: Otto Girgal, s. 26-32.

²⁶ ČERNÝ, Václav. Monografie o Šaldovi. *Lidové noviny*. 26. 4. 1937, s. 5.

²⁷ FLEISCHNER, Richard. Kulturu-lidu!. *Rudé právo*. 1. 5. 1937, s. 21.

Rybák pokračuje recenzí knihy S. K. Neumanna, *Sonáta horizontálního života*, která je doplněna básní *Pod krušnými horami*. Rybák o knize píše: „*Tato Neumannova poesie je odrazem dvojího živlu, hluboce citového, jenž se rozeznává v důvěrném soužití s přírodou, v níž je krása a řád a buřičsky intelektuálního, který byl vyburcován politickými událostmi.*“²⁸ Miloslav Novotný v *Lidových novinách* píše o Neumannově sbírce veršů *Láska (Srdce a mračna)* a *Sonáta horizontálního života*. Podle Novotného se jedná o sbírky posilující kolektivismus, kde je lyrika potlačena politickými tématy: „*S. K. Neumann vydává v rychlém tempu již druhou knihu poesie politické, sociální, socialistické a ještě to je málo: komunistické v sovětském významu slova.*“²⁹ Rudé právo, patřičně hrdé na dílo Neumanna, otiskovalo jeho básně vždy při významných příležitostech. Například výročí úmrtí Lenina (báseň *Náš zpěv o proletariátu*) nebo oslavě dvaceti let vzniku SSSR.

5.3 Červenec, srpen, září

Měsíc červenec začíná uctěním památky Mistra Jana Husa v básni Karla Barocha s názvem *Šestý červenec*. Na pozadí komunistických hesel je Hus vykreslen jako hrdina, který „zemřel za víru“³⁰ Báseň končí slovy:

*K Trocnovu opět hledí svět.
Fašismus marně stříká jed,
pravdu – tu nelze upálit!
Prapory rudnou ulice:
Plamenný odkaz Kostnice
na štítě pravdy nese lid.³¹*

Téma fašismu se objevuje ve více článcích *Rudého práva*, ať už z hlediska odsouzení pronikání fašistických tendencí do společenského života, po nové knihy kritizující fašismus.

Lidové noviny se v těchto měsících z hlediska nových příspěvků odmlčují, protože literární rubrika je nahrazena rubrikou *Okénko k autorům*. Jedná se o úryvky z dříve recenzovaných děl. Je zaštitěna pestrá škála literárních žánrů od historických a dobrodružných přes odborná témata a cestopisy po básně.

²⁸ RYBÁK, Josef. S. K. Neumann: *Sonáta horizontálního života*. Kniha hněvu a lásky. *Rudé právo* 30. 5. 1937, s. 13.

²⁹ NOVOTNÝ, Miloslav. Neumannova poesie politická. *Lidové noviny*. 31. 5. 1937, s. 5.

³⁰ BAROCH, Karel. *Šestý červenec*. *Rudé právo*. 4. 7. 1937, s. 1.

³¹ Tamtéž.

Recenze od Josefa Rybáka v *Rudém právu* je tentokrát věnována Marii Pujmanové a její knize *Lidé na křižovatce*. Pujmanové vytýká v části knihy neuměleckost a nejistotu při psaní, oceňuje zvolené téma mezilidských vztahů. Celkový dojem z knihy je nakonec kladný: „Vcelku je román jednou z myšlenkově nejhodnotnějších a umělecky nejzávažnějších projevů moderní české prózy.“³² Lidové noviny psaly o nově vyšlém románu jako o výsledku velikého úsilí, kterého musela Pujmanová vykonat k jeho napsání. Jedná se o román velice obsáhlý, vypovídající o tehdejší společnosti.

Novým prvkem v *Rudém právu* je *Literární fejeton*, autorem je Jan Zach, který se zamýšlí nad tím, jak malá pozornost je v novinách věnována významným lidem kulturního života. V stati *O básnících* píše o vývoji poezie, přičemž jeho pozornost se zaměřuje na poezii nejmladší: „Ale co potřebuje tahle nejmladší poesie jako sůl, je aby se dostala někomu pod nůž.“³³ Kritizuje hlavně apatii, deprimovanost při čtení těchto veršů nebo celkovou vyprázdňenost duše. Jan Zach končí svým příspěvkem *O filmu*, který je uveřejněn na začátku srpna. Zach se zamýšlí nad rozdíly mezi divadlem a filmem, poté konstatuje, že kapitalismus je postupně vnášen i do umění: „Není divu, že výrobci filmů, režiséři i herci vyhledávají si cesty pohodlnější, spokojující se s chvilkovým úspěchem u kulturně primitivního obecenstva, když se jim tohle velmi dobře platí. ... Neboť v kapitalistickém systému, kde výroba se řídí štvanicí za ziskem, nemá nikdo zájem na trvalých hodnotách.“³⁴

Srpen se také nese v duchu básní. Především S.K. Neumann ze sbírky *Sonáta horizontálního života* básně *Zulské dívky*. Následuje Fraňo Král básně ze sbírky *Pohladnice*. Trojici uzavírá *Pěšák* Donáta Šajnera. Lze říci, že poslední dvě básně patří k méně zdařilým, básním. Například básně *Pěšák* disponuje jednoduchými obraty s jasným významem. Autor samotný nedokázal vnést své pocity do díla, a proto se autorce práce zdálo neúplné až plytké.

Recenze na knihu Jana Weisse *Spáč ve zvěrokruhu* má kladný charakter, objevila se v *Rudém právu*. Neznámý autor popisuje hlavní děj díla, zmiňuje další Weissovy knihy. Vidí přínos zejména v tom, že hlavní postavy jsou propracované a jsou inspirovány obyčejným životem.

V *Lidových novinách* se Weissovou knihou zabýval Benjamin Jedlička. Zhodnotil přínos knihy. Vzhledem k vyčerpanosti české poválečné literatury shledal Weissův román

³² RYBÁK, Josef. Román popřevratového života. *Rudé právo*. 11. 7. 1937, s. 9.

³³ ZACH, Jan. O básnících. *Rudé právo*. 11. 7. 1937, s. 9.

³⁴ ZACH, Jan. O filmu. *Rudé právo*. 1. 8. 1937, s. 9.

přínosným, protože slučuje inteligentní ironii a klade důraz na fantastické prvky. Nechybí ovšem zpracovanost postav a romantická stránka.

Josef Rybák v *Rudém právu* přidává recenzi knihy veršů Viléma Závady *Cesta pěšky*. Sbíрка lyrických básní o Ostravsku, tady o jeho rodném básníkově kraji: „*Zavadův verš dovede krásně postihnout úzkostné a drásavé drama zbídačelé země, podkopaného světa, přetíženého horstvy béd, jak básník apostrofuje svůj kraj.*“³⁵ Rybák oceňuje Zavadovu osobitost, obraznost a reálnost a tvrdost. Vyvrací návrat k tradici, spíše ji přirovnává k lyrice upoutané k rodnému kraji a přírodě.

V *Lidových novinách* knihu hodnotil Václav Černý. Sbíрка byla vydaná po delší Zavadově odmlce, což přispívá k pesimistickému hodnocení Černého. Jediným přínosným motivem je podle Černého, důvěra básníka ve vlast, a boj za ni, další motivy jsou pouze nelogickým spojením asociací a špatně použitých metafor, které Černý vysvětluje na hesle z verše – hřmění jasu: „*představa tmy je v něm spojena s představou ticha, jako u nás všech, nuže znamená-li temnota ticho, musí – pěkně prosím – jas a světlo znamenat rámus, hřmot, hřmění!*“³⁶ Článek končí názorem, že Zavadova poesie bude zřejmě překryta poesií jiných básníků.

³⁵ RYBÁK, Josef. Nová kniha veršů Viléma Závady: *Cesta pěšky*. *Rudé právo*. 2. 9. 1937, s. 9.

³⁶ ČERNÝ, Václav. Zavadova antipoesie. *Lidové noviny*. 5. 4. 1937, s. 5.

5.4 Říjen, listopad, prosinec

Jaroslav Hašek v *Rudém právu* navazuje na úspěšný román z politického prostředí *Dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona*. Uveřejňuje větší počet článků s názvem: *Literární portréty o významných českých osobnostech*, například českém kritiku Františku Sekaninovi, spisovateli Jiřím Mahenovi, novináři Mil Sisové, dopisovatelce Národních listů, básníka Adolfa Racka.

Společným tématem obou vydání novin je uctění památky TGM, který v září 1937 umírá. *Rudé právo* otiskuje stať Zdeňka Nejedlého o Masarykovi. Jedná se o vzpomínky na TGM, jak je vnímal Nejedlý při svém působení a připravování knihy o TGM.,

Z hlediska literatury je to báseň nazvaná *TGM* od S. K. Neumanna končící slovy:

„Znějí zvony. Odešel muž,
a vichr odvál iluse.
V boji o vše se díváme jen
k své pěticipé obloze.“³⁷

Vydaná báseň disponuje dle autorky práce přímou symbolikou. Úmrtí TGM způsobilo zmizení všech ideálů na demokratizaci společnosti, které do této doby nebyly naplněny. V básni S.K.Neumann zdůrazňuje podporu komunistické strany, kterou představuje beztřídní společnost. Pěticipá obloha symbolizuje odkaz k SSSR. Samotné spojení „dívat se nahoru“ by mohlo znamenat být hrdý na své ideály. Docházíme k závěru, že jedny ideály sice odcházejí, ale nahrazuje je vidina lepší budoucnosti.

Lidové noviny uctívají památku TGM rozdílně. Začaly reportáží o zhoršení stavu prezidenta osvoboditele, končily zvláštním vydáním, které pojednávalo o jeho životě a smutku, který byl vyhlášen. Edmond Konrád v článku *Nesmrtelný* píše o TGM a přirovnává ho ke sv. Václavu, který také miloval národ, zasadil se o národ a prosazoval moderní myšlenky. Příspěvek končí básní Olgy Scheinpflugové *TGM*:

„Dvě staré ruce spí, jsou oči dětí rudé
a ústa dospělých se semknou modlitbami:
ó Bože nekonečný, je-li nebe všude,
spat Ho a nech Ho věčně mezi námi!“³⁸

Z pohledu *Lidových novin* a příspěvku Karla Čapka byl TGM velikým člověkem, kterému se povedlo splnit na našem světě poslání, že se jedná o nenahraditelného člověka.

³⁷ NEUMANN, Kostka Stanislav. T. G. M. *Rudé právo*. 19. 9. 1937, s. 3.

³⁸ SCHEINPFLUGOVÁ, Olga. TGM. *Lidové noviny*. 14. 9. 1937, s. 2.

Čapek hlavně zdůrazňuje fakt, že každý člověk může pokračovat v myšlení TGM: „Každý může v sobě uskutečňovati aspoň něco z Masarykova člověka; v demokratičnosti a světovosti, intelektu a víře, vědění a činnosti.“³⁹

Oslava výročí založení Československa 28. října skýtá mnoho literárních příspěvků. Především je to báseň S. K. Neumanna *28. října 1918* o osvobození československého národa od nadvlády rakouské monarchie.

„Přeraziv spár, jenž mne svíral,
spár ptáka, jenž říkal si orel, ale byl to sup,
já, národ československý, stanul jsem
mezi národy svobodnými.“⁴⁰

Celá báseň je napsána rázným veršem, který ve čtenáři vzbuzuje emotivní reakce. Hlavním hrdinou v básni je samotný osvobozený národ a S. K. Neumann ho staví do pozice vítěze, který bude uctívat svobodu, spravedlnost a potrestá násilí. Následuje úryvek z románu *Rozchod* Karla Konráda a báseň Antonína Sovy ze sbírky *Zpěvu dnešků i zítřků (Vigilie)*. Sova upozorňuje národ na bdělost, protože hrozba vždycky čeká na správnou příležitost za dveřmi a mohlo by se stát, že by byl národ zase oklamán.

Lidové noviny oslavují výročí 28. října na první straně článkem Karla Čapka vzpomínkou na TGM. Báseň Edvarda Valenty *K narozeninám*, která pojednává o stejném tématu, jiným způsobem. Neumann vylíčil národ jako vítěze, Sova klade důraz na obezřetnost. Valenta zdůrazňuje hlavně přírodní bohatství, které naše země skýtá. Verše znějí klidně a vyrovnaně, na konci je vyzdvihnuto vlastenectví:

„a nový zákon napsán jest,
nad mírem tím a nad pokojem:
Miluji tě, i moje pěst.
Budu tě milovat i bojem.“⁴¹

Udílení státních uměleckých cen. Marie Pujmanová za román *Lidé na křižovatce*, Jindřich Vodák kritik v *Českém slově*, Fratišek Křelina za román *Puklý chrám*, herec Národní divadla Jaroslav Průcha. Článek napsal Josef Rybák, který se po odmlce znovu objevuje a kritizuje udělení ceny Křelinovi: „V této skupině konservativních spisovatelů (myšleno

³⁹ ČAPEK, Karel. Jedinec a dějiny. *Lidové noviny*. 14. 9. 1937, s. 3.

⁴⁰ NEUMANN, Kostka Stanislav. Zdravice. *Rudé právo*. 28. 10. 1937, s. 3.

⁴¹ VALENTA, Edvard. K narozeninám. *Lidové noviny*. 28. 10. 1937, s. 1.

ruralistů), kteří pěstují něco jako mystiku půdy, velmi těsně spjatou s hakenkreuzerským heslem *Blut und Boden*, je Křelina jistě talent výrazný, ale ne natolik umělecky závažný, abychom v ocenění jeho románu mohli viděti zřetele umělecké.“⁴² Rybákovi jeho kritika nestačí, kromě připomínky opomenutí poesie S. K. Neumanna, kterému vyšla sbírka *Sonáta horizontálního života*, kterou horlivě propagovalo Rudé právo, se Rybák pouští do udílení cen za životní dílo, které byly uděleny Jindřichu Vodákovi a slovenské spisovatelce Boženě Slánčíkové: „*Za prvé je to velká ostuda, že se zapomnělo na básníka Petra Bezruče. Za druhé, cena 5 000 Kč za celoživotní dílo, to je přece jen spíše kuriosita spíše znevažující smysl, jemuž má sloužit, než aby jej vyzdvihovala.*“⁴³

Lidové noviny reagují na udílení uměleckých cen článkem Václava Navrátila. Je zdůrazněno, že literatura by mohla být mnohem více doceněna ze strany státu. Z pohledu LN se jedná o reportáž, ve které Navrátil nekomentuje rozhodnutí poroty, jako Rybák v *Rudém právu*, ale píše pouze o oceněných knihách a jejím přínose. Přibližuje osud jednotlivých autorů, kteří ocenění získali.

V listopadu se v *Rudém právu* slaví dvacet let vzniku SSSR. Tato událost je natolik významná, že RP zařazuje mimořádné rozšíření. Nemůže chybět příspěvek S. K. Neumanna, budovatelská báseň *Zdravice*, ve které můžeme vidět dobrovolné popření uměleckého smyslu a cítění, které má báseň mít. Tento fakt dokazuje dvojverší: „*Necht' teče proudem mléko pod dojnicí, když na sladké je měněn vemeno*“⁴⁴ Další čísla *Rudého práva* obsahují básně ze *Sonáty horizontálního života*. Možná se naráží na Rybákovu recenzi, že S. K. Neumann nedostal literární cenu a je to nedoceněný autor.

Lidové noviny zařazují sloupek Julia Heidenreicha o sovětské literatuře, ve kterém píše o jejím dvacetiletém vývoji od doby VŘSR. Vývoj hodnotí kladně, protože se po vzniku SSSR začaly vyvíjet i literatury sousedních zemí. Vzhledem k Československu připomíná význam *Lidových novin*, které otiskovaly recenze na nově vydané ruské knihy. Například osobě Maxima Gorkého se věnují obě periodika. V *Rudém právu* byl otisknut pouze úryvek z knihy Matka, *Lidové noviny* uvedly ucelenější přehled o díle a životě Gorkého.

Rudé právo se věnovalo knize Karla Čapka. Julius Fučík píše o Karlu Čapkovi jako o básníkovi, což se projevilo v překladu Apollinaira nebo napsání románu *První parta*. Fučík

⁴² RYBÁK, Josef. Státní umělecké ceny. *Rudé právo*. 28. 10. 1937, s. 10.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ NEUMANN, Kostka Stanislav. *Zdravice*. *Rudé právo*. 8. 11. 1937, s. 5.

chválí výběr tématu z dělnického prostředí. Jedná se o kamarády, kteří se přihlásili do záchranného mužstva, aby pomohli zasypaným kamarádům v dole. Muže a zobrazení mužství, kterého chtěl Čapek dosáhnout, podle Fučíka nemůžeme hledat kdekoli – je to narážka na kapitalistickou společnost, která patří mezi jediné nedostatky knihy.

Rybák píše o vydaných knihách roku 1937, upřednostňuje sympatizanty komunistické strany – Majerovou, Hostovského, Malířovou, Neffa. Celý příspěvek o české próze uzavírá slovy: *„To, čeho si ceníme a obdivujeme na několika knihách z tohoto počtem úctyhodného cyklu se značkou 1937, je umělecká síla, vyzařující z jednoty mezi schopností tvořit a vůlí vidět, cítit a prožívat svět v jeho nejtypičtějších nejdramatičtějších reálných skutečnostech.“*⁴⁵

⁴⁵ RYBÁK, Josef. Štědrý rok české literatury. *Rudé právo*. 25. 12. 1937, s. 17.

Závěr

Cílem práce bylo porovnat literární rubriky *Rudého práva* a *Lidových novin*. Zmapovat, jaká témata byla v roce 1937 zpracovávána a komparovat vzájemně obsahy těchto rubrik. Jedná se o předválečné období. V Německu již vládnoucí Hitler začínal posilovat svoji touhu nejen ideologicky, ale i fyzicky si podmanit značnou část Evropy. Strach z nástupu fašismu prostupoval i médií. Z historického kontextu se však práce nezabývá pouze rokem 1937, nýbrž vývojem tisku v období první republiky. Legislativa tehdy umožňovala některé články zastavit ještě před vydáním. Kontrolu prováděl příslušný úřad. Při bádání autorka práce narazila v *Rudém právu* na prázdná místa v tisku s chybějícími články. V *Lidových novinách* podobná případ nebyl zaznamenán.

K vyvození konečného důsledku musíme ještě vyzdvihnout roli tiskových domů. Největší z nich, *Melantrich*, byl podporován Československou stranou národně socialistickou. Orientoval se svou publikační činností spíše na méně vzdělané části obyvatelstva. Méně vzdělané vrstvy však v případě *Melantrichu* nebyly jediným zdrojem příjmů. *Melantrich* vydával velké množství časopisů. Tématem vydávání se specializoval na ženy, děti, sportovce či intelektuální spoluobčany (publikací časopisu např. *Slovo a slovesnost*). Mezi další významné producenty tiskovin patřilo vydavatelství *Novina*, patřící pod stranu agrárníků, a dále můžeme zmínit *Pražskou akciovou tiskárnu* a *Československou akciovou tiskárnu*. Tiskové podniky spojovaly politické strany, ze kterých byly financovány. Ve svých člancích tedy musely reflektovat programy těchto stran. Mimo to existovaly samozřejmě nezávislé tiskové domy, mezi něž řadíme *Globus* nebo *Politiku*. Nezávislých domů existovalo málo, snažily se o objektivní zpravodajství.

Z prostudování materiálů a článků z novin můžeme říci, že *Lidové noviny* se mnohem více zaměřovaly na intelektuálnější část společnosti a snažily se pokrýt a zhodnotit množství knih, které byly vydány. Informovaly o francouzských, polských, německých literárních počinech. Zabývaly se i odbornými tématy z prostředí literatury, jako například situaci kritiků nebo o objektivnosti v literatuře. Lze říci, že rubrika byla vždy nabitá novými informacemi.

Na rozdíl *Rudé právo* si vybíralo díla, která chtěla recenzovat. Svou práci si ulehčovalo tisknutím úryvků z knih, které byly přes celou stranu. V LN úryvky vycházely jen o prázdninách a v nedělní příloze. RP se zaměřovalo primárně na ruský písíci autory, literáty a podporovatele KSČ v Československu. Jsou i výjimky, kde zařadilo úryvek anglického nebo

amerického autora, jednalo se ovšem vždy o dobrodružný román. RP byl deník oslovující dělníky, proto neoplýval svou vysokou úrovní literatury. LN nepracovaly s ideologicky zabarveným materiálem. Autoři nevnucovali subjektivní dojmy z probíhajících událostí. Spíše se snažili o objektivní kritiku dané knihy, kde zhodnotili její klady a zápory. RP recenze knih či další články podřizovalo programu strany a vlastnímu redakčnímu výběru publikovaných kritik. RP bylo jednosměrně zaměřené i na úrovni literatury. LN oproti němu disponovaly větší flexibilitou publikovaných příspěvků.

Při stanovení závěru a posledním zamyšlení nad prací můžeme konstatovat, že si díky zpracování tohoto tématu uvědomujeme, jak lze pomocí tisku ovlivnit názor. Byla předpokládána ideová zabarvenost *Rudého práva* a naopak objektivnost *Lidových novin*. Díky odstupu času a událostem, které se staly v posledních sedmdesáti letech, můžeme hodnotit, že na tehdejší dobu mohly informace z obou deníků plnit svoji funkci. Lidem nemuselo připadat *Rudé právo* agitační, protože nedisponovali zkušeností s komunistickou diktaturou. Autorce práce se podařilo vytvořit si obraz o tehdejší provázanosti tisku a politiky.

Literatura

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.

BERÁNKOVÁ, Milena. *Dějiny československé žurnalistiky: Celostátní vysokoškolská učebnice. Díl 3, Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Vyd. 1. Praha, 1981. 1 sv.

BROKLOVÁ, Eva, TOMEŠ, Josef a PEHR, Michal. *Agrárníci, národní demokraté a lidovci ve druhém poločase první Československé republiky*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86495-47-7.

Československá vlastivěda. Díl VII., Písemnictví. Praha, 1933.

Den. Brno: František Žampach, 1937.

DOLEJŠÍ, Vojtěch. *Noviny a novináři: z poznámek a vzpomínek*. 1. vyd. Praha, 1963.

GRUBER, Pavel et al. *Melantrich, nejstarší český vydavatelský dům: 1898-1998: nepodlehne ani ohni, ani meči; [Pavel Gruber]*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1998. ISBN 80-7023-273-0.

HAMANOVÁ, Růžena. *Václav Černý*. [online]. Poslední změna 5. 6. 2006 [cit. 25. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=357>>.

HORA, Josef, ed. *F.X. Šaldovi [k 22. prosinci 1932]*. Na Smíchově: Otto Girgal, 1933.

Hvězda československých paní a dívek. Praha: Melantrich, 1937.

Jan Drda. *Slovník české literatury* (online). Dostupné z:

<<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=937>> (19. 4. 2015).

Jan Hostáň. *Slovník české literatury*. (online). Dostupné z: <

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=708>> (19. 4. 2015).

Jan Lakomý. *Encyklopedie dějin Brna* (online). Dostupné z:

<http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=12886> (19. 4. 2015).

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938). Díl 1., Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*. 2., oprav. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-030-6.

KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel a ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.

KUBÍČEK, Jaromír, ed. Český politický tisk na Moravě a ve Slezsku v letech 1918-1938. 1. vyd. Brno, 1982.

LACH, Jiří. Významná postava československé nakladatelské práce. *Listy*. 2005, č. 5. [online] Dostupné z: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=055&clanek=050517>> (19. 4. 2015)

Lidové noviny. Brno, 1936 - 1937. ISSN 1802-6265.

Národní osvobození. Praha: Tiskařská, nakladatelská a vydavatelská společnost Pokrok, 1937.

PERNES, Jiří. *Svět Lidových novin 1893-1993: Stoletá kapitola z dějin čes. žurnalistiky, kultury a politiky*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1993. ISBN 80-7106-056-9.

Rudé právo: ústřední orgán komunistické strany Československé. Praha: František Vorlíček, 1937. ISSN 0032-6569.

SAK, Robert. *"Život na vidrholci": (příběh Bedřicha Fučíka)*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-670-3.